

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

1. feladat

a. Néhány extrém futóverseny neve lett összegyűjtve egy táblázatba. Töltsd ki a táblázatot a megadott szempontok alapján.

Verseny neve	Melyik országban rendezik meg?	Milyen természeti tényezők teszik szinte teljesíthetlenné a versenyt?	Melyik kép készülhetett a helyszínen?
Pikes Peak Marathon	USA	Oxigénhiány, sziklákon, köveken kell egyensúlyozni	3.
Barkley Marathon	USA	nincs kijelölve az út, bozótos, szúrós bokrok	2.
Jungel Marathon	Peru	magas hőmérséklet, magas páratartalom, veszélyes állatok	1.
Yukon Arctic Ultra	Canada	nagyon hideg, erős szél,	5.
Marathon des Sables	Marokkó	nagy napi hőingás, nappali hőség- éjszakai hideg, szárazság, homok	4.

1.

2.

3.

4.

Budapest-Fasori Református Kollégium **Julianna Általános Iskolája**
és Csipkebokor Óvodája

1071 Budapest, Rottenbiller utca 43-45.

Tel./Fax: +36 1 321 06 26 | julianna@fasor.hu | www.fasor.hu/julianna

OM azonosító: 034917 | adószám: 18050330-2-42 | számlaszám: 11100104-18050330-36000001

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

5.

b. Egy vállalkozó szellemű futó versenyzőtársakat keres extrém futóversenyéhez. A verseny az USA keleti és nyugati partja között lenne megrendezve és különböző városok lennének a célpontok. A képek és a koordináták a városokat jelölik, tervezd meg az útvonalat és add meg, mely nagyobb tájain kelnétek át a kontinensnek futásokatok során.

1.

A casino-k fővárosa

2.

3.

északi szélesség 30 ° - nyugati hosszúság 90°

Budapest-Fasori Református Kollégium **Julianna Általános Iskolája**
és Csipkebokor Óvodája

1071 Budapest, Rottenbiller utca 43-45.

Tel./Fax: +36 1 321 06 26 | julianna@fasor.hu | www.fasor.hu/julianna

OM azonosító: 034917 | adószám: 18050330-2-42 | számlaszám: 11100104-18050330-36000001

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny

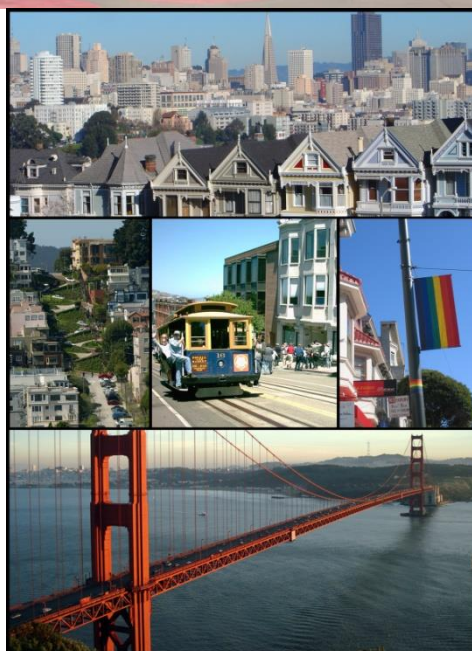
I. Forduló - FUTÁS

7 ÷ 8. évfolyam

4.

5.

Megoldás.Miami- New Orleans- -Houston- Las Vegas- San Francisco

Parti-síkság- Mississippi-alföld-Sziklás-hegység- Kordillerák

Beadási határidő: 2017. november 24.

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

2. feladat

1, Utoléri-e Kiskutya Nagykutytát, és ha igen, mikor?

Készítsünk táblázatot! 10 másodpercig mindkét kutya halad, aztán 4 másodpercig csak Kiskutya halad és Nagykutya pihen, majd ez ismétlődik:

	10. mp	14. mp	24. mp	28. mp	38. mp	42. mp	52. mp	56. mp	60. mp
Kiskutya	20 m	28 m	48 m	56 m	76 m	84 m	104 m	112 m	120 m
Nagykutya	30 m	30 m	60 m	60 m	90 m	90 m	120 m	120 m	132 m

Figyeljük meg, hogy bár miközben Nagykutya pihen, Kiskutya szinte utoléri az elején, a köztük lévő távolság egyre növekszik, nem fogja utolérni Nagykutytát.

2, Mekkora lesz a köztük lévő távolság 1 perc elteltével? (a hatvanadik másodpercben)

Az előbbi táblázatból kiolvasható, hogy a 60-ik másodpercben 12 méter a köztük lévő távolság.

	10. mp	14. mp	24. mp	28. mp	38. mp	42. mp	52. mp	56. mp	60. mp
Kiskutya	20 m	28 m	48 m	56 m	76 m	84 m	104 m	112 m	120 m
Nagykutya	30 m	30 m	60 m	60 m	90 m	90 m	120 m	120 m	132 m

3, A 75. másodpercben a kutyák után kiáltok, hogy álljanak meg. Ekkor azonnal megállnak és figyelnek. Újra kiálltok, és ekkor indulnak el majd visszafelé. Milyen időkülönbséggel hallotta meg Kiskutya és Nagykutya a második kiáltást, ha tudjuk, hogy a hanghullámok terjedési sebessége levegőben $1235 \frac{km}{h}$? (A számolás során elegendő két tizedesjeggyel számolnod!)

Megoldás:

Folytassuk az előbbi táblázat kitöltését! Figyeljünk a 10 másodperces és 4 másodperces egységekre:

	52. mp	56. mp	60. mp	66. mp	70. mp	75. mp
Kiskutya	104 m	112 m	120 m	132 m	140 m	150 m
Nagykutya	120 m	120 m	132 m	150 m	150 m	165 m

Földpörgetők 2017/2018.

Természettudományos Verseny

I. Forduló - FUTÁS

7 ÷ 8. évfolyam

A 75. másodpercig tehát Kiskutya 150 métert, Nagykutya 165 métert tesz meg, ekkor azonnal megállnak és a második kiálltást pontosan ebből a távolságból hallják meg.

A hang terjedési sebessége levegőben $1235 \frac{km}{h}$, ezt a könnyebb számolás érdekében átváltjuk $\frac{m}{s}$ -ba. A kettő közötti váltószám $3,6 (1 \frac{m}{s} = 3,6 \frac{km}{h})$, így a hang sebessége $343 \frac{m}{s}$. Ezt követően a sebesség meghatározásából kiindulva számolhatunk:

A sebesség definíciója: $sebesség = \frac{a \text{ megtett út}}{az \text{ út megtételéhez szükséges idő}}$

Ebből következik: $az \text{ út megtételéhez szükséges idő} = \frac{a \text{ megtett út}}{sebesség}$

Tehát: Kiskutya esetében: $\frac{150 \text{ m}}{343 \frac{m}{s}} = 0,44 \text{ s}$

Nagykutya esetében: $\frac{165 \text{ m}}{343 \frac{m}{s}} = 0,48 \text{ s}$

A két kutya tehát 0,04 másodperc különbséggel hallotta meg a kiálltást.

4, Mennyi idő alatt ér vissza Kiskutya és Nagykutya, hogyha visszafelé az eredeti sebességük 1,5- szeresével futnak, mindketten megállás nélkül?

Megoldás:

A 75. másodpercig Kiskutya 150 métert, Nagykutya 165 métert tett meg. Kiskutya eredeti sebessége $2 \frac{m}{s}$ volt, így visszafelé $3 \frac{m}{s}$ sebességgel fut, Nagykutya sebessége $3 \frac{m}{s}$ volt, visszafelé $4,5 \frac{m}{s}$ sebességgel fut.

Ezekkel a sebességekkel számolva, az előbb használt gondolatmenet alapján:

Kiskutya: $\frac{150 \text{ m}}{3 \frac{m}{s}} = 50 \text{ s}$,

Nagykutya: $\frac{165 \text{ m}}{4,5 \frac{m}{s}} = 36,6 \text{ s}$ alatt érkezik vissza.

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

3. feladat

Egy felnőtt ember percenként átlagosan 14-16 alkalommal vesz levegőt, ami percenként 7 liter levegőt jelent. A tüdőbe kerülő levegő a bennünket körülvevő légkörből származik, aminek összetétele viszonylag állandó.

- **Írd le a levegő tömegszázalékos összetételét, azaz miből áll a levegő?**

78% nitrogént, 21% oxigént, 0,93% argont, a környezetben nyomokban előforduló gázokat, 0,03% szén-dioxidot és a légköri nedvességnek megfelelően bizonyos mennyiségű vízpárát tartalmaz.

- **Futás közben több oxigénre van szükségünk, intenzívebb lesz a lélegzetvételünk. Vajon miért?**

A fokozott izommunkához több oxigénre van szükség

- **Hogyan változik meg a kilélegzett levegő oxigénszintje és szén-dioxid, nitrogén és a páratartalom szintje?**

A kilélegzett levegő százalékos értékei : oxigén 15,4%, szén-dioxid 5,3%, a nitrogén százalékos aránya – mivel nem vesz részt a légzésben – változatlan marad. Ezzel szemben a páratartalom emelkedik.

- **Bizonyára számodra is ismert az izomláz kellemetlensége. Mit gondolsz, mi váltja ki? Kiknél jelentkezik ez az érzés?**

Az izmok túlzott igénybevétele. Gyakran olyan embereken alakul ki, akik nem mozognak rendszeresen, így azonnal meg is erőltetik testüket.

- **Melyek az izomláz tünetei?**

A szokatlan fizikai megterhelés után az izomláz megjelenésig néhány óra vagy akár 1 nap is eltelik. Az érintett izmok nyomásérzékenyek és minden mozdulatra fájnak. Egy jelentős izomláz sorána az izom feszül, megduzzadt és forró.

Földpörgetők 2017/2018.

Természettudományos Verseny

I. Forduló - FUTÁS

7 ÷ 8. évfolyam

- **Mi okozza az izomlázat?**

Az izomlázat, a korábban gondoltakkal ellentétben, nem az izom "savanyosodása" (tejsavfelhalmozódása) okozza. Sokkal inkább az a terhelés következményeként az izomrost finom szakadásai felelősek a fájdalomért.

- **Az izzadás természetes jelenség, mely sportolás közben fokozódik. Szerinted mi az izzadás feladata?**

Feladata a **testhőmérséklet szabályozása**, és az anyagcsere során felhalmozódott káros méreganyagok kiválasztása.

- **Mit tartalmaz a verejték?**

Az izzadság legnagyobb része vízből áll, azonban ásványi anyagokat, nyomelemeket, fehérjéket és enzimeket is tartalmaz. A verejtékmirigyek igen híg, kissé savas folyadékot termelnek, amely főleg nátrium-kloridot, kálium-kloridot, tejsavat és karbamidot tartalmaz.

- **Honnan jön a szag?**

Az izzadsággal azonosított kellemetlen szagokat olyan baktériumok okozzák, amelyeket pont a sós tartalmú veríték pusztított el - bomlásuk eredménye a testünk illata, ha sok izzadság termelődik. A **Streptococcus albus** baktérium tejsavat választ ki, amelyet más baktériumok megemésztenek. A folyamatban keletkező termékek többsége karbonsav, például butánsav (vajsav), pentánsav (valeriánsav) és hexánsav (kapronsav). A verejték más vegyületeket is tartalmaz, például hormonokat, butándiont (ennek a szaga a sajtéra emlékeztet) és **"hónaljszagú" 3-metil-2-hexénsavat**.

- **Szerinted meg kell-e akadályozni az izzadást?**

Izzadjunk! Semmiképpen se zárjuk el a verejtékmirigyeket, ne gátoljuk a kiürülést, mert az a mirigyek megduzzadásához, elégtelen működéséhez vezethet. Az izzadság önmagában színtelen és szagtalan, a kellemetlen illat akkor érezhető, ha a verejtéket nem távolítja el valaki idejében a testéről vagy a ruházatról. Ebben az esetben a bőr, valamint a benne lévő mikroorganizmusok bomlási terméket hoznak létre, ami már kellemetlen is lehet

Budapest-Fasori Református Kollégium **Julianna Általános Iskolája**
és Csipkebokor Óvodája

1071 Budapest, Rottenbiller utca 43-45.

Tel./Fax: +36 1 321 06 26 | julianna@fasor.hu | www.fasor.hu/julianna

OM azonosító: 034917 | adószám: 18050330-2-42 | számlaszám: 11100104-18050330-36000001

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

4. feladat

a)

Jancsi és Juliska a kör alakú szökőkút két átellenes oldalán állnak. Ugyanabban a pillanatban kezdenek el futni a szökőkút körül az óramutató járásával megegyező irányban. Jancsi sebessége Juliska sebességének $\frac{9}{8}$ -ad része. Hány kört fog Juliska megtenni addig, amíg Jancsi először utol nem éri?

Válaszodat indokold!

b)

Sanyi és Laci futóversenyen vettek részt. A verseny befejeztével megállapították, hogy Sanyi kétszer annyi versenyző előtt ért célba, mint ahány versenyző megelőzte Lacit. A Laci által megelőzött versenyzők száma pedig 1,5-szer több, mint ahányan megelőzték Sanyit. Sanyi a 21. helyen ért célba, nem volt holtverseny. Hányan vettek részt a futóversenyen? Válaszodat indokold!

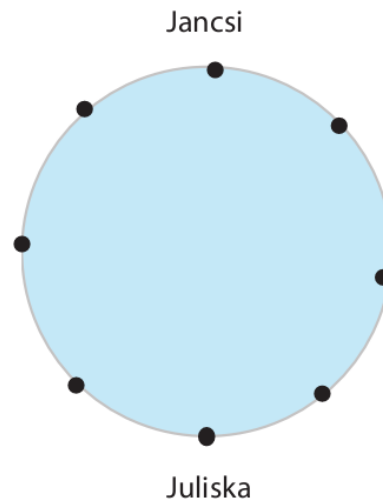

Beadási határidő: 2017. november 24.

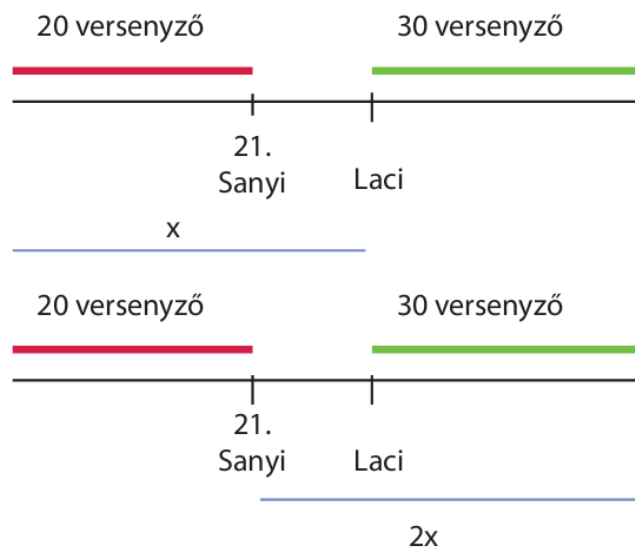
Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

Jancsi sebessége Juliska sebességének $\frac{9}{8}$ -ad része. Ez azt jelenti, hogy Jancsi $\frac{1}{8}$ résszel többet fut egy kör alatt, mint Juliska, aki $\frac{8}{8}$ -ot fut. Jancsinak egy fél kör lemaradása van, amit be kell hoznia, ami $\frac{4}{8}$, tehát ehhez négy kör megtétele kell.

Sanyit 20-an előzték meg. Ennek a másfélszerese a Laci által megelőzöttek, azaz 30.

A verseny befejeztével megállapították, hogy Sanyi kétszer annyi versenyző előtt ért célba, mint ahány versenyző megelőzte Lacit, így ez az egyenlet írható fel:
 $30+x=20+2x$, amelyből $x=10$,
tehát $10+1+30 = 41$ db versenyző volt.

Földpörgetők 2017/2018.
Természettudományos Verseny
I. Forduló - FUTÁS
7 ÷ 8. évfolyam

5. feladat

A futásban nagyon nagy szerepe van az izmoknak. Hogy milyen távú futást választunk, annak alapján kell az edzéseinket is felépíteni. Ugyanis kétféle izmot különböztetünk meg.

Vörös és fehér izmok

- Általánosan mi jellemző a vörös és a fehér izmokra?

Vörös: lassú összehúzódás, kitartó, kevésbé fáradékony, alacsony ingerküszöb

Fehér: gyors összehúzódás, fáradékony, magas ingerküszöb

- Sorolj fel legalább 3-3 izmot mindkettőre!

Vörös: csuklyás izom, delta izom, nagy mellizom, csípőhajlító izom, vádli, bicepsz

Fehér: hasizom, rombuszizom, bicepsz, farizom, gerincmerevítő izmok

- Milyen mozgásforma, mozgásfajta jellemzi őket? Nevez meg 1-1 sportot is!

Vörös: Kevesebb erő kifejtést, hosszantartó munkavégzést igénylő pl.: hosszútáv futás, kerékpározás, triatlon, duatlon,

Fehér: Rövid ideig tartó, robbanékony, nagy erő kifejtést igénylő munkavégzés pl.: rövidtávú futás, főleg izomerőt igénylő sportok / súlyemelés, testépítés /

- Mi okozza ezeket a jellemzőket?

Vörös : A nagy számban található MIOGLOBIN molekula

Fehér: A sejteken belüli gyors ATP bontás és kalciumfelvétel